

В. В. Дабіжа,

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу Інституту права та суспільних відносин, ЗВО "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7000-4635>

О. М. Сосюра,

аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, Інститут права та суспільних відносин, ЗВО "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-2920-0703>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.13.226

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ. ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

V. Dabizha,

PhD in Public Administration, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of International Relations and Political Consulting, Institute of Law and Public Relations, Public Higher Education Institution "Open International University of Human Development "Ukraine"

O. Sosyura,

Postgraduate Student, Department of International Relations and Political Consulting, Institute of Law and Public Relations, Open International University for Human Development "Ukraine"

THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATION IN PROTECTING
OF HUMAN RIGHTS AND ENSURING DEMOCRATIC GOVERNANCE DURING THE WAR
IN UKRAINE. THE INFLUENCE OF CIVIL SOCIETY ON PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE

У статті здійснено комплексний аналіз актуальних проблем у сфері публічного управління в Україні в умовах воєнного стану та соціально-політичної трансформації суспільства. Особлива увага приділена впливу кризових умов на ефективність державної політики, функціонування органів влади та залучення інститутів громадянського суспільства до процесу управління. Наголошується, що збройна агресія Російської Федерації проти України стала каталізатором багатьох структурних змін у системі державного управління, підсвітивши не лише його сильні сторони, а й численні недоліки, зокрема щодо забезпечення прав і свобод громадян, належної комунікації між владою та суспільством, а також необхідності адаптації правових та інституційних механізмів до надзвичайних обставин.

У статті визначено, що в умовах воєнного стану держава стикається з необхідністю оперативного прийняття рішень, мобілізації ресурсів та забезпечення внутрішньої стабільності. Водночас виникає ризик обмеження демократичних процедур, зниження прозорості та підзвітності

органів влади. У таких умовах надзвичайно зростає роль громадських організацій, які виконують функції посередників між владою та громадянами, виступають гарантами дотримання прав людини, а також самостійно здійснюють правозахисну діяльність, гуманітарну допомогу, моніторинг публічних процесів та участь у нормотворчості. Вони стали невід'ємною частиною механізму публічного управління, демонструючи свою гнучкість, оперативність і здатність до мобілізації широких верств населення у відповідь на виклики війни.

Метою дослідження є виявлення ключових викликів публічного управління, обумовлених необхідністю забезпечення ефективного правозахисту, підвищення прозорості владних інституцій та розширення можливостей для участі громадян у процесі прийняття рішень. У статті проаналізовано механізми взаємодії громадських організацій з органами державної влади та місцевого самоврядування, зокрема у сферах соціального захисту, гуманітарної підтримки, захисту прав внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, військовослужбовців та інших уразливих категорій громадян. Підкреслюється, що без активної участі громадянського суспільства жодна реформа у сфері публічного управління не може бути успішною, оскільки саме громадські організації забезпечують зворотний зв'язок, контролюють процеси реалізації політики, сприяють її адаптації до реальних потреб населення.

У центрі аналізу знаходиться діяльність громадських організацій у сфері захисту прав людини в умовах воєнного стану, коли виникає необхідність балансувати між потребою забезпечити національну безпеку та дотриманням основоположних прав і свобод. Розглянуто приклади громадських ініціатив, спрямованих на документування воєнних злочинів, юридичний супровід потерпілих, міжнародну адвокацію та участь у формуванні перехідного правосуддя. Автори підкреслюють важливість підтримки з боку держави таких ініціатив, а також необхідність інтеграції їхніх напрацювань у систему державного управління та законотворчості.

Здійснено аналіз ключових напрямів, за якими громадські організації здійснюють вплив на публічну політику: адвокаційна діяльність, участь у консультативно-дорадчих органах, публічні кампанії, правозахисна робота, моніторинг та оцінка ефективності державних програм. Особливу увагу приділено викликам, що постають у взаємодії громадських структур із владними інституціями, серед яких — брак довіри, відсутність ефективних механізмів залучення громадськості до процесів управління, обмеженість фінансування, ризики політичного впливу та зниження легітимності у разі політизації діяльності.

Водночас наголошено на позитивних тенденціях, зокрема на посиленні інституалізації громадських організацій, розширенні міжнародної підтримки, підвищенні рівня правової обізнаності громадян та зростанні запиту на публічну участь у прийнятті управлінських рішень. В умовах війни громадські організації стали платформами солідарності, інновацій та ефективного використання ресурсів. Саме вони часто першими реагують на гуманітарні кризи, заповнюють прогалини у публічних послугах, виступають незалежними моніторами та носіями антикорупційного контролю.

Автори зазначають, що в умовах трансформації державного управління важливо забезпечити сталі механізми взаємодії між громадянським суспільством і державою. З цією метою пропонується вдосконалення нормативно-правового регулювання участі громадських організацій у процесі вироблення та реалізації політики, розвиток інституційних форм публічного контролю, забезпечення відкритості даних та прозорості рішень, підтримка незалежних платформ для участі громадян у моніторингу ефективності публічного управління. Особлива увага приділяється питанням діджиталізації як інструменту розширення доступу до інформації та залучення громадян до управлінських процесів.

У висновках зроблено акцент на тому, що ефективне публічне управління у період кризи можливе лише за умови синергії зусиль держави та громадянського суспільства. Необхідно відмовитися від патерналістської моделі взаємодії та перейти до партнерської моделі врядування, яка передбачає рівноправний діалог, спільну відповідальність за рішення та відкритість до зворотного зв'язку. Розвиток публічного управління в Україні має відбуватися з урахуванням уроків війни, з акцентом на стійкість, інклюзивність, правову обґрунтованість та орієнтованість на потреби громадян.

У статті також представлено авторське бачення напрямів удосконалення публічноуправлінських процесів в умовах воєнного стану, серед яких: запровадження кризового управління з елементами мережевого адміністрування; інтеграція цифрових технологій для оперативного реагування на запити суспільства; інституційне укріплення системи правозахисту за участі гро-

мадських ініціатив; розвиток комунікаційної політики органів влади на засадах відкритості та діалогу. Також наголошено на необхідності перегляду підходів до організації системи стратегічного планування та управління ризиками, з урахуванням досвіду широкомасштабного конфлікту.

Отже, підсумовуючи проведене дослідження, можна стверджувати, що громадські організації в умовах війни не лише зберегли свою функціональну спроможність, а й посилили вплив на публічну сферу. Вони стали драйверами змін, генераторами нових управлінських рішень і важливими індикаторами стану демократії в країні. Розбудова ефективної системи публічного управління в умовах воєнного стану вимагає перегляду взаємовідносин між державою та громадянським суспільством, переосмислення ролі громадських організацій як не лише наглядових, а й рівноправних учасників процесу врядування.

The article provides a comprehensive analysis of current issues in the field of public administration in Ukraine under martial law and socio-political transformation. Particular attention is paid to the impact of crisis conditions on the effectiveness of state policy, the functioning of government institutions, and the involvement of civil society institutions in the governance process. It is emphasized that the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine has become a catalyst for many structural changes in the system of public administration, highlighting not only its strengths but also numerous weaknesses, especially in ensuring the rights and freedoms of citizens, proper communication between the authorities and society, and the need to adapt legal and institutional mechanisms to emergency circumstances. The article outlines that under martial law, the state faces the necessity of making rapid decisions, mobilizing resources, and ensuring internal stability. At the same time, there is a risk of limiting democratic procedures, reducing transparency, and weakening the accountability of public authorities. Under such conditions, the role of civil society organizations becomes significantly more important as they serve as intermediaries between the government and citizens, act as guarantors of human rights, and independently engage in human rights activities, humanitarian aid, monitoring public processes, and participating in rulemaking. These organizations have become an integral part of the public governance mechanism, demonstrating flexibility, responsiveness, and the ability to mobilize broad segments of the population in response to wartime challenges.

The purpose of the study is to identify the key challenges of public governance arising from the need to ensure effective human rights protection, enhance the transparency of public institutions, and expand opportunities for citizen participation in decision-making processes. The article analyzes the mechanisms of interaction between civil society organizations and public authorities at both national and local levels, particularly in the areas of social protection, humanitarian support, and the protection of the rights of internally displaced persons, veterans, military personnel, and other vulnerable groups. It is emphasized that no reform in the sphere of public administration can succeed without the active participation of civil society, as civil organizations provide essential feedback, monitor the implementation of policies, and help tailor policies to the real needs of the population.

The central focus is placed on the activities of civil society organizations in the field of human rights protection under martial law, where a balance must be struck between national security concerns and the safeguarding of fundamental human rights and freedoms. Examples of civic initiatives are presented, including those aimed at documenting war crimes, providing legal support to victims, conducting international advocacy, and participating in transitional justice processes. The authors underscore the importance of state support for such initiatives and the need to integrate their outputs into the systems of governance and legislation. Key areas in which civil society organizations influence public policy are examined: advocacy activities, participation in advisory bodies, public campaigns, human rights initiatives, and monitoring and evaluation of government programs. Special attention is paid to the challenges faced in interactions between civic organizations and state institutions, including lack of trust, absence of effective mechanisms for public participation, limited funding, risks of political influence, and decreased legitimacy in cases of politicization. At the same time, the article highlights positive trends such as the growing institutionalization of civil society organizations, expansion of international support, improved legal awareness among citizens, and increased demand for public participation in governance. In wartime conditions, civil society organizations have become platforms of solidarity, innovation, and effective resource management. They are often the first responders to humanitarian crises, filling gaps in public services, acting as independent monitors,

and contributing to anti-corruption oversight. The authors note that in the context of governance transformation, it is essential to establish sustainable mechanisms of interaction between civil society and the state. To this end, improvements to the legal framework regulating civic participation in policy-making, development of institutional forms of public oversight, data transparency, and the support of independent platforms for public engagement are proposed. Particular attention is paid to digitalization as a tool to expand access to information and involve citizens in governance processes. The conclusions emphasize that effective public governance during a crisis is only possible through synergy between the state and civil society. It is necessary to move away from a paternalistic model of interaction and transition to a partnership model of governance, which presupposes equal dialogue, shared responsibility for decisions, and openness to feedback. The development of public administration in Ukraine must take into account the lessons of war, focusing on resilience, inclusivity, legal reasoning, and responsiveness to citizens' needs. The article also presents the authors' vision for improving public governance processes under martial law, including the introduction of crisis management with elements of network administration; integration of digital technologies for rapid response to societal needs; institutional strengthening of the human rights protection system involving civic initiatives; and development of communication policies for public authorities based on transparency and dialogue. The necessity of revising approaches to strategic planning and risk management is also emphasized, taking into account the experience of large-scale conflict. In conclusion, the study confirms that civil society organizations have not only maintained their functional capacity during the war but have also increased their influence on the public sphere. They have become drivers of change, generators of new policy solutions, and important indicators of the state of democracy in the country. Building an effective system of public administration under martial law requires a rethinking of the relationship between the state and civil society and redefining the role of civic organizations as not only watchdogs but also equal participants in governance processes.

Ключові слова: публічне управління, громадські організації, правозахисна діяльність, воєнний стан, публічний контроль, державна політика, демократичне врядування, трансформація, нормативно-правове регулювання, громадянське суспільство.

Key words: public administration, civil society organizations, human rights activities, martial law, public oversight, state policy, democratic governance, transformation, legal regulation, civil society.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах державотворення, що супроводжується масштабними соціальними трансформаціями, викликаними війною, внутрішніми реформами та процесами євроінтеграції, питання ефективності публічного управління набуває винятково важливого значення. Система публічного управління повинна відповідати новим вимогам соціальної справедливості, прозорості, підзвітності та захисту прав і свобод людини. Водночас на практиці існують численні проблеми, пов'язані з недостатньою ефективністю управлінських рішень, фрагментарністю нормативного регулювання, обмеженістю участі громадськості у процесі формування політики, а також слабкою інтеграцією громадських ініціатив у систему державного управління [1]. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах воєнного стану, коли функції держави розширюються, а ризики для дотримання прав людини значно зростають. Обмеження конституційних прав, посилення контролю за громадською актив-

ністю, зосередження владних повноважень у виконавчих структурах створюють загрозу втрати балансу між захистом державних інтересів і дотриманням демократичних цінностей. У такій ситуації роль громадських організацій як незалежних суб'єктів правозахисної діяльності значно зростає. Вони беруть участь у моніторингу порушень прав людини, наданні правової допомоги, роз'ясненні законодавства, адвокації змін у нормативно-правовій базі, а також у забезпеченні зворотного зв'язку між владою та суспільством. Однак, незважаючи на їхню важливу функціональну роль, механізми залучення громадських організацій до процесів публічного управління залишаються недостатньо розвиненими. Формальні можливості, передбачені чинним законодавством, часто не супроводжуються реальними інституційними гарантіями впливу. Це призводить до знецінення участі громадськості у прийнятті рішень, обмеження ефективності правозахисної діяльності та звуження сфери демократичного врядування.

У зв'язку з цим виникає необхідність переосмислення теоретичних підходів до публічного управління в Україні, формування нової управлінської парадигми, заснованої на партнерстві між державою та громадянським суспільством. Таке партнерство має включати механізми інституціонального забезпечення участі громадськості, процедурну прозорість, юридичні гарантії публічного контролю та ефективну реалізацію прав людини як центрального пріоритету діяльності влади. У цьому контексті правозахисна діяльність громадських організацій повинна розглядатися не лише як форма опозиційного чи альтернативного впливу, а як невід'ємний елемент публічноуправлінської системи, що сприяє її демократизації, підвищенню довіри до влади та забезпеченню сталого розвитку суспільства [2].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У сфері дослідження публічного управління та правозахисної діяльності громадських організацій накопичено значний обсяг наукових напрацювань, які дозволяють визначити ключові теоретичні та прикладні підходи до розуміння ролі громадянського суспільства в управлінських процесах. У вітчизняному науковому дискурсі питання правозахисної функції громадських організацій розглядаються здебільшого в межах таких напрямів, як участь громадськості у процесі прийняття управлінських рішень, забезпечення прозорості та підзвітності влади, моніторинг порушень прав людини, а також інституційне формування партнерських відносин між громадським сектором і органами публічної влади.

Науковці, зокрема О. Баштанник, Н. Липовська, О. Руденко, А. Помаза-Пономаренко, розкривають сутність публічного впливу як фундаментальної категорії у сфері державного управління, наголошуючи на важливості інституціонального забезпечення участі громадських організацій у реалізації політики. Дослідження Л. Акімової та О. Акімова акцентують увагу на функціональних і партисипативних підходах до аналізу громадянського суспільства, що дозволяє глибше осмислити участь громадських організацій у формуванні та реалізації державних рішень, зокрема в умовах кризових чи нестабільних періодів. Окремі дослідники також підкреслюють важливість правового забезпечення діяльності таких організацій, на чому наголошується в працях В. Тертички та Т. Чубари, де розглядаються політико-правові засади публічного управління та адміністративно-правові механізми взаємодії з громадськими інституціями [3].

Разом з тим, попри наявність достатньої теоретичної бази, більшість праць розглядають правозахисну діяльність громадських організацій у контексті мирного часу, і значно рідше — в умовах надзвичайних ситуацій, таких як воєнний стан. Це зумовлює потребу в оновленні концептуальних підходів до аналізу діяльності ГО, з урахуванням змінених обставин, високого рівня загроз для реалізації базових прав людини, зростання ролі громадського контролю та необхідності збереження демократичних інститутів в умовах обмежень.

Додатково слід зазначити, що сучасна європейська та міжнародна наукова думка зосереджується на ідеї інтегрованого врядування, в якому громадянське суспільство, включаючи правозахисні організації, виступає рівноправним партнером у формуванні публічної політики. Досвід країн Європейського Союзу, таких як Німеччина, Швеція, Велика Британія, демонструє ефективність включення громадських організацій до процесів прийняття рішень через механізми дорадчих органів, громадських слухань, стратегічних партнерств і грантового фінансування. Такий підхід поступово імплементується і в українське нормативно-правове поле, однак потребує адаптації до умов воєнного стану, що ставить нові вимоги перед як публічною владою, так і громадським сектором.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою даного дослідження є ґрунтовне теоретико-методологічне осмислення правозахисної діяльності громадських організацій у контексті публічного управління в Україні, з особливим акцентом на сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом, обмеженням конституційних прав і свобод громадян, а також необхідністю збереження демократичних принципів державного врядування. Центральне завдання полягає у виявленні ролі та функціонального значення громадських організацій як учасників процесу публічного управління, визначенні специфіки їх взаємодії з державними органами та розкритті механізмів, які дозволяють громадськості ефективно впливати на прийняття управлінських рішень, забезпечувати захист прав людини та формувати довіру до інститутів публічної влади [4].

У межах досягнення поставленої мети дослідження передбачає декілька взаємопов'язаних аналітичних кроків. Передусім важливо здійснити системний аналіз нормативно-правового забезпечення правозахисної діяльності в Україні, у тому числі в умовах особливого правового режиму, що передбачає суттєві обмеження громадянських свобод. Необхідно також проаналізувати ефективність механізмів участі громадських організацій у процесах формування та реалізації державної політики, з'ясувати рівень впливу інституцій громадянського суспільства на ухвалення управлінських рішень, а також дослідити практики публічного контролю, які здійснюються незалежними правозахисними ініціативами.

Крім того, особлива увага приділяється ідентифікації факторів, які стримують розвиток повноцінної співпраці між органами влади та громадськими організаціями, зокрема в контексті обмежених інституційних можливостей, недосконалого законодавства, низького рівня довіри до влади та обмеженого доступу до публічної інформації. У рамках дослідження також ставиться за мету виявити потенційні напрями удосконалення публічноуправлінської діяльності шляхом розширення правозахисного поля громадських організацій, активізації громадської участі, модернізації форм і методів публічного адміністрування із дотриманням принципів верховенства права, прозорості, ефективності та підзвітності. Усі ці завдання мають забезпечити комп-

Таблиця 1. Правозахисна діяльність громадських організацій у системі публічного управління

Правозахисна діяльність громадських організацій	Зміст
Теоретичне обґрунтування ролі ГО	Громадські організації виступають посередниками між громадянами та державою, виконуючи функції публічного контролю, захисту прав людини та участі у формуванні політики.
Законодавча база	Закон України «Про громадські об'єднання», Конституція України, міжнародні документи з прав людини визначають правовий статус ГО. Воєнний стан вносить обмеження в реалізацію їх повноважень.
Інструменти правозахисту	Юридична допомога, моніторинг порушень, подання альтернативних звітів, адвокація, просвітницька діяльність, громадські слухання та консультації.
Міжнародний досвід	У країнах ЄС ГО мають інституційні гарантії участі в управлінні, отримують фінансування через гранти, є учасниками дорадчих органів, мають вплив на політику.
Український досвід	Активні правозахисні ініціативи під час війни: документування злочинів, допомога ВПО, жертвам насильства. Відсутність сталої інституційної підтримки з боку держави.
Взаємодія ГО і держави	Формальні інструменти взаємодії існують (громадські ради), однак їх ефективність обмежена. Потрібна модернізація підходів і розширення повноважень ГО.
Функції ГО за напрямками	Політичні, соціальні, економічні, культурні, екологічні. Методи реалізації – правозахист, адвокація, аналітика, публічний контроль, мобілізація громадськості.

лексний науковий результат, що може бути використаний у формуванні нової моделі взаємодії влади і громадськості, орієнтованої на забезпечення прав і свобод громадян навіть у кризових умовах [5].

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Громадські організації як складова громадянського суспільства відіграють дедалі важливішу роль у системі публічного управління, особливо в контексті демократизації державних процесів, формування відкритості влади та підвищення рівня захищеності громадян. Теоретично громадські організації розглядаються як незалежні суб'єкти, що діють на перетині публічного та громадського простору, виконуючи функцію посередників між індивідом і державою. Вони формують простір громадського впливу, забезпечуючи реалізацію конституційних прав і свобод, сприяючи участі громадян у прийнятті рішень і здійснюючи механізми контролю за владними інституціями. Теоретичне осмислення такої ролі виходить із уявлення про публічне управління як взаємодію між державою, ринком і громадянським суспільством, де громадські організації слугують інституціональною основою демократичного врядування [6].

Законодавча база, що регулює діяльність громадських організацій в Україні, є загалом розвинутою, хоча й потребує подальшого удосконалення в умовах правового режиму воєнного стану. Основним документом є Закон України "Про громадські об'єднання", який визначає правовий статус, порядок створення, функціонування та ліквідації громадських організацій. Відповідно до цього закону, громадські організації мають право здійснювати правозахисну діяльність, брати участь у формуванні державної політики, впливати на ухвалення рішень органами влади, а також представляти інтереси окремих соціальних

груп. Водночас, у періоди надзвичайного стану, зокрема під час війни, дія низки правових норм може бути обмежена, що впливає на обсяг повноважень громадських організацій і створює додаткові виклики для реалізації їх місії [7].

Інструменти правозахисної діяльності громадських організацій в Україні досить різноманітні. Серед основних можна виокремити юридичний супровід громадян, які зазнали порушень прав; подання альтернативних звітів до міжнародних органів; адвокаційні кампанії з метою зміни законодавства; проведення моніторингів дотримання прав людини у місцях несвободи, на тимчасово окупованих територіях чи в зонах бойових дій; а також інформаційно-просвітницька робота серед населення. Значну роль відіграє механізм громадських консультацій і слухань, за допомогою яких громадські організації мають змогу впливати на процеси формування рішень у сфері соціальної політики, охорони здоров'я, екології, правової підтримки вразливих категорій населення.

Порівняльний аналіз міжнародного та українського досвіду функціонування громадських організацій свідчить про наявність спільних тенденцій, але й виявляє ряд відмінностей. У країнах Європейського Союзу громадські організації мають широкий доступ до процесу прийняття рішень, часто є учасниками формальних дорадчих органів, мають гарантоване державне фінансування через прозорі грантові програми. Україна перебуває на шляху адаптації таких практик, однак реальні механізми участі громадськості все ще мають фрагментарний характер. При цьому окремі українські громадські організації демонструють високий рівень професіоналізму, активно співпрацюють з міжнародними партнерами та беруть участь у міжнародних платформах захисту прав людини, що формує позитивний імідж України в гуманітарному вимірі.

Конкретні приклади залучення громадських організацій до захисту прав людини в умовах воєнного стану свідчать про їхню здатність адаптуватися до складних умов і забезпечувати критично важливу допомогу. Наприклад, низка правозахисних організацій забезпечує документування воєнних злочинів, надає правову допомогу внутрішньо переміщеним особам, жертвам катувань, полоненим. Такі дії не лише мають гуманітарне значення, але й відіграють роль у зміцненні міжнародної підтримки України через створення доказової бази для судових розглядів у міжнародних інституціях [8].

У площині адміністративно-правових особливостей взаємодії держави і громадських організацій виявляється низка викликів. З одного боку, існує правова база для утворення громадських рад при органах державної влади, які покликані забезпечити представництво громадських інтересів. З іншого боку, реальна ефективність таких рад часто є низькою через брак повноважень, нерегулярність засідань, формальний характер участі та відсутність обов'язковості врахування їх висновків. Тому виникає потреба у перегляді механізмів інституціональної взаємодії, розширенні можливостей ГО для законодавчої ініціативи, укладання публічних договорів, активного залучення до державного планування.

Класифікація функцій громадських організацій у сфері публічного управління може здійснюватися за кількома напрямками. З огляду на об'єкт впливу, ГО виконують політичну, економічну, соціальну, культурну та екологічну функції. У контексті суб'єктного підходу вони діють на місцевому, регіональному, національному та міжнародному рівнях. За методами діяльності можна виокремити аналітичну, правозахисну, мобілізаційну, адвокаційну та моніторингову функції. Саме така багатофункціональність дозволяє громадським організаціям виступати каталізаторами реформ, посередниками між владою і суспільством, а також ефективними захисниками публічного інтересу в умовах складної політичної ситуації та надзвичайного правового режиму [9].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що правозахисна діяльність громадських організацій в Україні набуває дедалі більшого значення у контексті сучасного публічного управління, особливо в умовах правового режиму воєнного стану. Громадські організації, виконуючи роль незалежних суб'єктів громадянського суспільства, виступають важливими учасниками у формуванні публічної політики, сприяють дотриманню прав людини та забезпеченню публічного контролю над діяльністю органів державної влади й місцевого самоврядування. Їх функціонування базується на законодавчо закріплених принципах, але водночас обмежується як правовими, так і адміністративними бар'єрами, що вимагає перегляду існуючих механізмів взаємодії з державою. Інституційне середовище для реалізації правозахисної функції ГО залишається неоднорідним, фрагментарним і часто декларативним. Хоча чинне законодавство формально забезпечує мож-

ливість участі громадських організацій у діяльності органів публічного управління, на практиці таке залучення часто є формальним і не має реального впливу на ухвалення рішень. У цьому контексті важливим є впровадження ефективних інструментів адвокатури, розвитку незалежних громадських рад, удосконалення механізмів зворотного зв'язку між владою та суспільством, а також формування сталої моделі державно-громадянського партнерства. Досвід інших країн показує, що успішна реалізація правозахисної діяльності ГО можлива за умов комплексного нормативного забезпечення, фінансової підтримки та політичної волі до відкритості управління. В Україні ці умови формуються поступово, але їх становлення суттєво ускладнюється війною, викликами безпеки та необхідністю мобілізації ресурсів для забезпечення обороноздатності. Утім, саме в таких складних умовах посилюється потреба в громадському контролі, захисті вразливих категорій населення, моніторингу прав людини й запобіганні надмірній концентрації влади.

Подальші дослідження у цій сфері мають бути спрямовані на розробку концептуальних моделей інтеграції громадських організацій у публічноуправлінські процеси, аналіз практик ефективного залучення ГО до контролю за дотриманням прав людини в особливих умовах, розробку адаптивних інструментів взаємодії на місцевому рівні та визначення нових правових гарантій участі громадськості в управлінні. Підвищення ролі громадських організацій вимагає створення сприятливого правового клімату, забезпечення відкритості публічних процесів, а також формування культури взаємної відповідальності між владою та громадянським суспільством. Лише за таких умов публічне управління може відповідати принципам демократичного врядування, а захист прав людини — бути не декларацією, а реально діючим механізмом.

Література:

1. Ганцюк Т. Д. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів публічної влади в Україні: джерелознавчий аналіз дискурсного поля. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1287> (дата звернення 15.06.2025).
2. Ганцюк Т. Д. Концептуальні основи модернізації механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності місцевих органів публічної влади. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Державне управління. 2018. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadsdu_2018_4_3 (дата звернення 15.06.2025).
3. Дегтяр О. Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень у діяльності органів державної влади. Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 3. С. 30—36.
4. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. — К.: НАДУ, 2011. Т. 2: Методологія державного управління / наук.-ред. кол.: Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.

5. Кисельов В. Впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та вдосконалення інформаційного забезпечення в системах державного управління як нові стратегії адміністративних перетворень. Наукові розвідки з державного та муніципального управління. 2015. Вип. 1. С. 348—361.

6. Роль та місце інформаційного забезпечення в системі державного управління / П.М. Сніцаренко, Ю.А. Саричев. Державне управління: теорія та практика (електронне наукове фахове видання НАДУ). 2016. № 1. С. 46—56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2016_1_6 (дата звернення 15.06.2025)

7. Смагін О.Ю. Напрями інституалізації інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності органів державної влади. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XXVI Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка. Загреб (Хорватія): ГО "ВАДНД", 07 листопада 2022 р. С. 57—62.

8. Степанов В.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи державного управління. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2015. № 1. URL: <http://surl.li/rrpwi> (дата звернення 15.06.2025)

9. Телешун С. О. Інформаційно-аналітична діяльність в державному управлінні: навч. — метод. матеріали / С. О. Телешун, І. В. Рейтерович. Київ: НАДУ, 2013. 36 с.

References:

1. Hantsyuk, T. D. (2018), "Information and analytical support for the activities of public authorities in Ukraine: a source analysis of the discursive field", Public Administration: Improvement and Development, [Online], vol. 8., available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1287> (Accessed 14 June 2025).

2. Hantsyuk, T. D. (2018), "Conceptual foundations of modernization of mechanisms of information and analytical support for local public authorities", Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Public Administration, [Online], vol. 4, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpsdu_2018_4_3 (Accessed 15 June 2025).

3. Dehtiar, O. (2013), "Information and analytical support for decision-making in the activities of public authorities", Theory and Practice of Public Administration, vol 3, pp. 30—36.

4. Kovbasiuk, Yu. V. (2011), Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedia of Public Administration], vol. 2, Metodolohiia derzhavnoho upravlinnia [Methodology of Public Administration], NAPA, Kyiv, Ukraine.

5. Kyseliov, V. (2015), "Introduction of modern information and communication technologies and improvement of information support in public administration systems as new strategies of administrative reforms", Scientific Research on Public and Municipal Administration, vol 1, pp. 348—361.

6. Snitsarenko, P. M. and Sarychev, Yu. A. (2016), "The role and place of information support in the public administration system", Public Administration: Theory and Practice, vol 1, pp. 46—56, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2016_1_6 (Accessed 15 June 2025).

7. Smagin, O. Yu. (2022), "Directions of institutionalization of information and analytical support for the management activities of public authorities", Modern Aspects of the Modernization of Science: State, Problems, Development Trends: materials of the XXVI International Scientific and Practical Conference, NGO "VADND", Zagreb, Croatia, pp. 57—62.

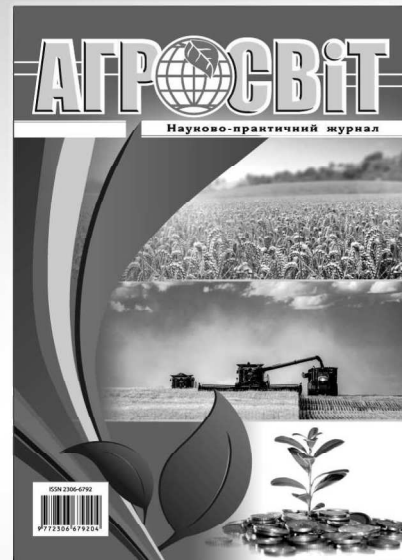
8. Stepanov, V. V. (2015) "Information and analytical support of the public administration system", Theory and Practice of Public Administration and Local Self-Government, [Online], vol 1, Available at: <http://surl.li/rrpwi> (Accessed 15 June 2025).

9. Teleshun, S. O. and Reiterovych, I. V. (2013), Informatsijno-analitychna diial'nist' v derzhavnomu upravlinni: navch. — metod. materialy [Information and analytical activity in public administration: teaching and methodological materials], NAPA, Kyiv, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 23.06.2025 р.*

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292